**Woordvoering eerste termijn VVD-fractie**
**Begrotingsvergadering gemeente Eijsden-Margraten 2027**

Voorzitter, een begroting draait om keuzes: wat wil de gemeente bereiken? Wat kan de organisatie waarmaken? En welke lasten vragen we daarvoor van inwoners?

Voor de VVD begint goed bestuur bij een betrouwbare, doelmatige overheid die zorgvuldig omgaat met gemeenschapsgeld en inwoners ruimte geeft voor eigen keuzes en initiatieven. Ambities zijn belangrijk, maar moeten uitvoerbaar zijn.

Deze begroting maakt volgens ons onvoldoende duidelijk welke concrete resultaten het college wil bereiken. Daarom vragen wij: waarop wil het college zich na afloop van 2027 laten afrekenen? Hoe worden resultaten meetbaar, wie is verantwoordelijk en wanneer wordt de raad geïnformeerd? En wat gebeurt er als resultaten achterblijven? Dat is nodig voor goede controle en heldere verantwoording aan inwoners.

Ook vragen wij om een reflectie op de berichtgeving van dinsdagavond 3 november. Via de krant vernamen wij dat het college de raad mogelijk niet heeft geïnformeerd over een bepaling in een koopakte uit 1986. Die zou woningbouw, een school of een ziekenhuis uitsluiten op de locatie van de huidige sportvelden in Eijsden. Hoe kijkt het college hierop terug en waarom is de raad niet eerder geïnformeerd?

Verder vragen wij naar de afhandeling van de motie van 10 februari 2026 over parkeren in de oude kern van Eijsden. De terugkoppeling was toegezegd voor het derde kwartaal van 2026. Wanneer ontvangt de raad die?

**Een toekomstbestendige organisatie en externe inhuur**
Het college noemt vanaf 2027 onder meer een vitaliteitsplan, arbeidsmarktbeleid, strategische personeelsplanning en multidisciplinaire teams. Ook wil het de formatie uitbreiden. Dat klinkt positief, maar welke concrete resultaten moeten deze plannen opleveren? En hoe kunnen raad en inwoners volgen of de organisatie daadwerkelijk toekomstbestendiger wordt?

Tijdens de dialoogvergadering lichtte het college toe dat circa 20% van de personeelskosten naar externe inhuur gaat. In de begroting staat voor externe inhuur echter 9,86%, terwijl het gaat om 19,32 fte. De VVD vraagt daarom om uitleg: hoe is die 9,86% berekend en hoe verhoudt dit percentage zich tot de genoemde 20% en de 19,32 fte? Kan het college onderscheid maken tussen reguliere inhuur, vervanging bij ziekte en projectgebonden inhuur?

Externe inhuur is soms nodig, bijvoorbeeld bij ziekte, tijdelijke personeelstekorten of specialistisch werk. Ook projectgebonden inhuur kan noodzakelijk zijn. De kosten moeten dan wel herkenbaar aan het project worden toegerekend en binnen de projectbegroting verantwoord zijn.

Een structurele afhankelijkheid van externen brengt het risico mee dat kennis onvoldoende binnen de eigen organisatie wordt opgebouwd en behouden. Investeren in medewerkers kan bijdragen aan continuïteit, vakmanschap en betrokkenheid. Ook digitalisering en procesoptimalisatie kunnen helpen

om efficiënter te werken. De inzet van AI kan mogelijkheden bieden, mits die passend en verantwoord is.

De vaak genoemde norm van 10% voor externe inhuur maakt een heldere toelichting extra belangrijk. Wij willen daarnaast weten voor welke salarisschalen externen worden ingehuurd. Kan het college een geaggregeerd overzicht geven van het aantal fte en de kosten per schaalgroep? Zo krijgt de raad beter zicht op het type functies waarvoor externe inzet nodig is en op mogelijkheden om die kennis zelf op te bouwen.

De VVD vraagt om een plan voor verantwoorde afbouw van structurele externe inhuur, met ruimte voor tijdelijke en specialistische inzet. In dat plan horen aandacht voor medewerkersontwikkeling, kennisbehoud, digitalisering en procesoptimalisatie. Ook willen wij periodiek inzicht in omvang, kosten en aard van de inhuur. Projectkosten moeten herkenbaar aan de betreffende projecten worden toegerekend.

De cijfers vragen om een geloofwaardig plan. Als het college niet kan onderbouwen hoe het begrote percentage van 9,86% haalbaar is, overweegt de VVD een amendement.

**Passend onderwijs**
Voorzitter, de VVD vraagt aandacht voor leerlingen met een ontwikkelingsvoorsprong en hoogbegaafde leerlingen. Voor zover ons bekend, heeft Zuid-Limburg maar één basisschool met een voltijdafdeling voor hoogbegaafde leerlingen. Ervaringsdeskundigen geven aan dat het samenwerkingsverband onvoldoende is toegerust om deze leerlingen te ondersteunen.

De wethouder beschouwt hoogbegaafde leerlingen niet als een kwetsbare groep. De VVD begrijpt dat hoogbegaafdheid niet automatisch betekent dat een leerling kwetsbaar is. Wel vragen wij ons af of het onderwijs voldoende aansluit bij hun behoeften.

Landelijke schattingen over het aandeel hoogbegaafde leerlingen onder thuiszitters lopen uiteen. Ook voor Eijsden-Margraten is dat aandeel niet bekend. Wel kregen in de afgelopen twee jaar circa twintig jeugdigen uit onze gemeente jeugdhulp waarbij hoogbegaafdheid een rol speelde. Dat zijn er duidelijk meer dan in eerdere jaren, al zijn het niet per se thuiszitters.

Leerlingen kunnen vastlopen als het onderwijs niet bij hen past. Daarom is het belangrijk dat ieder kind passend onderwijs krijgt en dat we hierover in gesprek blijven met belanghebbende partijen.

In 2027 wordt het onderwijsachterstandenbeleid herijkt. De VVD dient een motie in om daarbij ook een Lokale Educatieve Agenda op te stellen, zodat de behoeften van alle leerlingen beter in beeld komen.

**OZB, ombuigingen en uitvoerbaarheid**
De voorgestelde OZB-verhoging is de VVD te gortig. Zoals het nu voorligt, stijgt de OZB tussen nu en 2030 met 35%, inclusief inflatiecorrectie. Dat is een forse lastenstijging, terwijl niet duidelijk is welke extra voorzieningen of dienstverlening inwoners daarvoor terugkrijgen.

In de wittebroodsweken van dit college hebben alle wethouders dagenlang op de fiets gezeten om input voor de begroting op te halen. Die inzet waarderen wij. Maar voor zover de VVD kan zien, heeft de fietstocht weinig concrete en herkenbare resultaten opgeleverd. We hopen dat de wethouders er niet alleen een zere bips aan hebben overgehouden.

We kunnen ons moeilijk voorstellen dat inwoners in Bemelen of Mesch hebben gevraagd om een forse OZB-verhoging. Welke signalen heeft het college over de lokale lasten opgehaald, hoe zijn die gewogen en waar zien we die terug in de begroting? Inwoners betrekken is waardevol, maar vraagt ook om terugkoppeling: wat hebben zij ingebracht en wat heeft het college daarmee gedaan?

Een lastenverhoging hoort geen vanzelfsprekende eerste stap te zijn. Eerst moet duidelijk zijn wat noodzakelijk is, welke keuzes zijn gemaakt en hoe de stijging kan worden beperkt. Tijdens de bespreking van het beleidsplan schuldhulpverlening op 1 oktober 2026 benadrukte de VVD: je kunt niet meer uitgeven dan je hebt. Die voorzichtigheid moet ook voor de gemeente gelden. Wat kan anders, minder of later?

Het college vraagt inwoners via een hogere OZB extra bij te dragen, terwijl onvoldoende duidelijk is welke alternatieven eerst zijn onderzocht. Dat schuurt, zeker omdat de gemeente ook inwoners ondersteunt die moeite hebben om rond te komen. Ook de gevolgen voor ouderen en andere inwoners met een vast of beperkt inkomen moeten goed in beeld zijn. Een woning kan vermogen vertegenwoordigen, maar dat is niet hetzelfde als geld dat maandelijks beschikbaar is om rekeningen te betalen.

Wij hebben bovendien de indruk dat de mogelijkheden uit de ombuigingsladder niet allemaal serieus genoeg zijn meegewogen. Een kerntakendiscussie kan helpen bepalen wat prioriteit heeft en wat anders, minder of later kan. Een scherpere focus op kerntaken kan bovendien ruimte geven aan inwoners, verenigingen, maatschappelijke organisaties en ondernemers om zelf initiatieven te nemen.

Om onze boodschap kracht bij te zetten, dienen wij een amendement in om de lastenstijging voor inwoners minder drastisch te maken.

Ook lijkt het college met zijn ambities te veel hooi op de vork van de organisatie te nemen. Een ambitieus programma is alleen geloofwaardig als duidelijk is dat de organisatie het kan uitvoeren en welke keuzes daarvoor nodig zijn. Liever een beperkt aantal duidelijke doelen dat daadwerkelijk wordt gerealiseerd dan een lange lijst zonder heldere prioriteiten en eigenaarschap.

Voorzitter, wij zien een college als de ouders van een gezin: samen richting geven en verantwoordelijkheid nemen. Als oppositie schrijven wij het college de manier van samenwerking niet voor. Onze taak is om plannen kritisch te beoordelen, het college te controleren en alternatieven aan te dragen.

Maar als een samenwerking vooral als een ‘moetje’ voelt en niet op een gedeelde koers steunt, kan dat gevolgen hebben voor samenhang, prioriteiten en uitvoering. Wij vellen daarover nog geen oordeel. Wel hebben inwoners recht op een college dat zichtbaar samen koers houdt. Waar is het college het over eens, welke gezamenlijke prioriteiten stelt het en wie is verantwoordelijk voor de resultaten?

Ook vragen wij het college realistisch te zijn over regionale samenwerking. Eijsden-Margraten kan en hoeft niet iedere regionale ontwikkeling te sturen. Maak duidelijk waar de gemeente zelf verantwoordelijk voor is, waar zij invloed op heeft en waar zij afhankelijk is van partners.

Het lijkt erop dat het college al zijn pijlen richt op de komst van de Einstein Telescope, die onderzoek gaat doen naar zwarte gaten in het heelal. De VVD is vooral benieuwd hoe het college zich voorbereidt op het zwarte gat dat kan ontstaan als de telescoop niet in onze regio komt.

Voorzitter, de VVD vraagt het college ambities, uitvoeringskracht en financiële gevolgen beter in balans te brengen. Welke concrete resultaten wil het in 2027 behalen? Welke aanvullende besparingen zijn onderzocht en wat kan een kerntakendiscussie opleveren? Hoe brengt het college de gevolgen van de OZB-stijging voor inwoners in beeld en hoe kan die stijging worden beperkt?

De VVD staat voor een gemeente die verantwoordelijkheid neemt, zorgvuldig met gemeenschapsgeld omgaat en inwoners niet onnodig belast. Wij horen graag hoe het college die uitgangspunten vertaalt naar concrete keuzes in deze begroting.

Voorzitter, tot zover onze eerste termijn. Dank voor uw aandacht.